

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 vtrum subditi suis prælatis teneantur in omnibus obedire.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

cui voluerit, dat illa. Similiter etiam non fuit contra castitatem preceptum Ofce factum, ut mulierē adulteram acciperet, quia ipse Deus est humanae generationis ordinator, & ille est debitus modus mulieribus vtendi, quem Deus instituit. Vnde patet, quod praedicti nec obediendo Deo, nec obediendo volendo peccauerunt.

Ad tertium dicendum, quod etiam non semper tenetur homo velle, quod Deus vult, semper tamen tenetur velle quod a Deo vult eum velle. Et hoc homini praecipue innotescit per praecipuum diuinum: & ideo tenetur homo in omnibus diuinis praecipis obedire.

Super Quaestione transmissa quarta articulus quintus. In articulo eiusdem 104. collige ex praedictis ad obedientiam hominibus, & vide esse vera. Primum iuxta a superiori. Secundum, interiores animi motus. Tertio, spectantia ad naturam corporis. Restare ergo praecipuum, quod in dispositione actuum, & rerum humanarum homini homini subditur diuersimode iuxta diuersas potestates.

ARTICVLVS V.

Vtrum subditi teneantur suis superioribus in omnibus obedire.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod subditi teneantur suis superioribus in omnibus obedire. Dicitur enim apostolus ad Col. 3. Filij obedite parentibus per omnia, & postea subditur. Serui obedite per omnia dominis carnalibus, ergo eadem ratione alij subditi debent praelatis suis in omnibus obedire.

¶ 2 Praet. Praelati sunt medij inter Deum & subditos, secundum illud Deute. 5. Ego sequester, & medius fui inter Deum, & vos in tempore illo, vt annuntiare vobis verba eius: sed ab extremo in extremum non peruenitur, nisi per medium, ergo praecipua praelati sunt reputanda tanquam praecipua Dei. Vnde & apostolus dicit ad Galat. 4. Sicut angelum Dei excepistis me, sicut Christum Iesum. & 1. ad Thes. 2. Cum accepissetis a nobis verbum auditus Dei, accepistis illud non vt verbum hominum, sed sicut vere est, uerbum Dei, ergo sicut homo det Deo obedire in oibus, ita & praelatis.

¶ 3 Praet. Sicut religiosi profitentur, vovet castitatem & paupertatem, ita & obedientiam: sed religiosus tenet quantum ad omnia seruare castitatem, & paupertatem, ergo similiter quantum ad omnia tenetur obedire.

Sed contra est, quod dicitur Act. 5. Obedire oportet Deo magis quam hominibus: sed quandoque praecipua praelatorum sunt contra Deum, ergo non in omnibus praelatis est obediendum.

Respon. Dicendum, quod sicut dictum est, obediens mouetur ad imperium praecipiens quada necessitate iustitiae, sicut res naturalis mouetur ex uirtute sui motoris necessitate naturae. Quod autem aliquares naturalis non mouetur a suo motore, potest contingere dupliciter. Vno modo, per impedimentum quod puenit ex for-

teriori uirtute alterius mouentis: sicut lignum non comburitur ab igne, si fortior uis aquae impediatur. Alio modo, ex defectu ordinis mobilis ad motorem, quia etiam subijciatur eius actioni quantum ad aliquid, non tamen quantum ad omnia: sicut humor quibus subijciatur actioni caloris quantum ad calefieri, non tamen quantum ad exsiccare, siue consumi. Similiter ex duobus potest contingere, quod subditus suo superiori non tenetur in omnibus obedire. Vno modo, propter praecipuum maioris potestatis. Vt enim dicitur ad Rom. 13. Super illud, Qui potestati resistit, ipsi sibi damnationem acquirunt, dicit glossa. Si quid iusserit curator, nunquid est tibi faciendum, si contra proconsulem iubeat? Rursum, si quid proconsul iubeat, & aliud imperator, nunquid dubitatur illo contempto, illi esse seruendum? ergo si aliud imperator, aliud Deus iubet, contempto illo obtemperandum est Deo. Alio modo, non tenetur inferior suo superiori obedire, si ei aliquid praecipiat, in quo ei non subdatur. Dicit enim Seneca in tertio de Beneficijs. Errat, si quis existimat seruitutem in totum hominem descendere: pars enim melior excepta est. Corpora obnoxia sunt & ascripta dominis, mens quidem est sui iuris. Et ideo in his quae pertinent ad interiorem motum voluntatis, homo non tenetur homini obedire, sed solum Deo. Tenetur autem homo homini obedire in his quae exterius per corpus sunt agenda, in quibus tamen secundum ea quae ad naturam corporis pertinent, homo homini obedire non tenetur, sed solum Deo: quia omnes homines natura sunt pares, puta, in his quae pertinent ad corporis sustentationem, & proles generationem. Vnde non tenentur nec serui dominis, nec filij parentibus obedire de matrimonio contrahendo, uel uirginitate seruanda, aut aliquo alio huiusmodi: sed in his quae pertinent ad dispositionem actuum, & rerum humanarum, tenetur subditus suo superiori obedire secundum rationem superioritatis, sicut miles duci exercitus, in his quae pertinent ab bellum: seruus domino, in his quae pertinent ad seruilia opera exequenda: filius patri in his, quae pertinent ad disciplinam vitae, & curam domesticam, & sic de alijs.

¶ In responsione ad KK 4 ter.

Secunda Secunda S. Thomae.

efforum soluiari dicendo, quod confessor non ut homo, sed ut Deus exercet confessionis iudicium. Nam quod sicut in confessione, non sicut ut homo, sed ut Deus. Nec habet simile in quocunque alio actu ecclesiastico. Et ideo non est mirum, si etiam cogitationes cordis confessoris subdantur iudicio, sicut subdantur diuinae legi, quae vetat concupiscere uxorem, & rem proximi.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod ut in licita insinuat, inter materiam corporis, & actiones alias, ac res possessas, haec est differentia, quod homines in natura sunt pares: & ideo nullus in alterum imperium habet in his quae sunt naturae, ut alimētum, operimentum, & generatio: sed in actionibus, & rebus, ualde impares sumus, dum alij alijs praestant. Et ad haec disponenda, punienda, compellenda, & cetera, superiores instituntur. Et ideo in his homo tenetur homini obedire. Ecclesia autem per ieiunium non subtrahit alimētum, hoc enim praecipere multo minus potest, quam uirginitatem seruari: sed de tempore, & qualitate alimentum ordinat sic, ut naturae sustentatio necessaria non tollatur. Et scito Nouitiae, quod licet dicitur, quod homo non tenetur homini in utris obedire, intelligitur absolute, & non de homine qui iam se uoto proprio obligauit ad haec, puta, ad uirginitatem, & huiusmodi: hi enim tenentur obedire ratione uoti. Cum autem audis homines secundum naturam esse pares, intellige non de equalitate dignitatis, seu nobilitatis, quoniam & secundum animam, & secundum corpus, unus alio inuenitur nobilior a natura: sed de equalitate potestatis, quia nullus homo in his quae ad naturam spectant, habet potestatem super alium.

¶ In responsione ad KK 4 ter.

¶ In responsione ad KK 4 ter.

tertium eiusdem s. ar
tic. dubium occurrit,
an religiosus teneatur
obedire praelato
praecipienti ea, in qui
bus potest praelatus
dispensare, puta, quod
comedat carnes, qd
loquatur in loco si-
lentii, & huiusmodi.
Et est ratio dubii,
quia ex quo facere ta-
lia non est secundum
regulam, sed regula
relaxatio, non tenetur
obedire. Ex eo autem
quod praelatus potest
relaxare in hoc
regulam, sequitur,
quod potest hoc praeci-
pere, sicut alia quae
non sunt expressa in
regula.

Ad hoc dicitur,
quod dispensatio potest
fieri dupliciter. Primo,
absolute sine
causa discussione,
quia sic videtur prae-
lato superflucienus,
aut sine cura dispensan-
tanti, vt communiter
fieri videtur in istis
leuitibus. Alio modo,
cum causa vrgentis
discussionis, & con-
clusionis. Si praelatus
ergo praecipiat ali-
quid contra, vel
praeter regularem vi-
tam dispensando, pri-
mo modo non tenetur
subditus obedi-
re, sed debet sequi
potius statutum re-
ligionis suae. Et ratio
est, quia dispensatio
sine causa legitima
sufficiente ad relaxa-
tionem legis in
hoc casu non est dis-
pensatio, sed dispensa-
tio, nisi forte dispensans
sit princeps in
his quae sunt pure iuris
positivi. Si vero
praecipiat aliquid dis-
pensando cum causa
legitima, sic tenetur
subditus obedire.
Et ratio est, quia ex
quo accessit legitima
dispensatio, opus illud
pro tunc non est
contra, aut praeter regu-
larem vitam, & ex
alia parte subest causa
praecipienti, ut fiat
hoc opus propter ali-
quem finem subordi-
natum regulari conser-
vationi, seu vitae, ad
quam omnia hominis
praecipia ordinantur
in religione, consequens
est, vt nulla ratione ex-
cusetur subditus ab
huiusmodi obedientia.
Vnde Bernardus in
libro de dispensatione,
& praecipio inquit.
Votum meum non
minuat praelatus
sine necessitate,

AD PRIMUM ergo dicendum,
quod hoc quod Apostolus di-
cit, intelligendum est per oia, quan-
tum ad illa quae pertinent ad ius
patris, vel dominatiue potatis.

AD SECUNDUM dicendum, quod
Deo subiicitur homo simplici-
ter quantum ad oia & interiora, et
exteriora, & ideo in omnibus ei
obedire tenetur. Subditi autem non
subiiciuntur suis superioribus
quantum ad omnia, sed quantum
ad aliqua determinate, & quan-
tum ad illa media sunt inter
Deum, & subditos. Quantum ad
alia vero immediate subduntur
Deo, a quo instruuntur per le-
gem naturalem, vel scriptam.

AD TERTIUM dicendum, quod re-
ligiosi obedientiam profitentur
quantum ad regularem conuersationem,
in qua tuis praelatis subdun-
tur, & ideo quantum ad illa sola obe-
dire tenentur, quae possunt ad re-
gularem conuersationem pertinere. Et
haec est obedientia sufficiens ad salu-
tem. Si autem etiam in alijs obedire vo-
luerint, hoc pertinebit ad cumu-
lam perfectionis, dum tamen illa
non sint contra Deum, aut contra
professionem regulae, quae talis obe-
dientia esset illicita. Sic ergo potest
triplex obedientia distingui, vna
sufficiens ad salutem, quae si obe-
dit in his, ad quae obligatur: alia
perfecta, quae obedit in omnibus
licitis: alia indiscreta, quae etiam
in illicitis obedit.

ARTICULVS VI.

Vtrum Christiani teneantur seculari-
bus potestatibus obedire.

AD SEXTUM sic proceditur.
Videtur, quod Christiani non te-
neantur secularibus potestatibus obedi-
re: quia super illud Matth. 17. er-
go liberi sunt filij, dicit gl. Si in
quolibet regno filij illius regis,
quod regno illi praesert, sunt liberi, tunc
filij regis illius, cui oia regna sub-
duntur, in quolibet regno libe-
ri esse debent: sed Christiani per
fidem Christi facti sunt filij Dei,
secundum illud Ioannis primo,
Dedit eis potestatem filios Dei
fieri, qui credunt in nomine eius.
ergo non tenentur potestatibus
secularibus obedire.

¶ 2. Praet. Ad Rom. 7. dicit. Mor-
tificati estis legi per corpus Christi,
& loquitur de lege diuina ueteris
testamenti: sed minor est lex hu-
mana, per quam homines secularibus
potestatibus subduntur, quam
lex diuina ueteris testamenti. ergo mul-
to magis homines per hoc, quod
sunt facti membra corporis Chri-
sti, liberantur a lege subiectionis

qua secularibus principibus a-
stringebantur.

¶ 3. Praet. Latronibus, qui per vio-
lentiam opprimunt homines, obe-
dire non tenentur: sed Augustinus
in 4. de ciui. Dei. Remota iusti-
tia quid sunt regna, nisi magna
latrocinia? Cum ergo dominus
principum secularium plerumque
cum iniustitia exerceatur, vel
ab aliqua iniusta usurpatione
principatum sumperint, vide-
tur, quod non fit principibus secu-
laribus, obediendum a Christianis.

SED CONTRA est, quod dicitur ad Ti-
m. 3. Admone illos principes
& potestates subditos esse: et
1. Petri 2. Subiecti estote oia hu-
manae creaturae propter Deum,
sive regi, quasi praesentis: sive
ducibus, tanquam ab eo missis.

RESPON. Dicendum, quod iudex
Christi est iustitia principum, &
causa, secundum illud Rom. 3.
Iustitia Dei per fidem Iesu Chri-
sti: & ideo per fidem Christi non
tollitur ordo iustitiae, sed magis
firmatur. Ordo autem iustitiae requi-
rit vt inferiores suis superioribus
obediant: aliter non possent hu-
manarum rerum status conservari.
Et ideo per fidem Christi non exci-
tantur fideles, quin principibus
secularibus obedire tenentur.

AD PRIMUM ergo dicendum,
quod sicut supra dictum est,
seruitus qua homo homini subi-
ciatur, ad corpus pertinet, non ad
animam, qua libera manet. Nunc
autem in statu huius vitae per gra-
tiam Christi liberamur a defectibus
animae, non autem a defectibus
corporis, ut patet per Apo-
stolum ad Ro. 7. qui dicit de sep-
so, quod mente seruit legi Dei,
carne autem legi peccati. Et ideo
illi qui sunt filij Dei per gratiam
liberi sunt a spirituali seruitute
peccati: non autem a seruitute cor-
porali, qua temporalibus dominis
tenentur astricti, ut dicit eodem
per illud 1. ad Tim. 6. Quicumque
sunt sub iugo seruorum, &c.

AD SECUNDUM dicendum,
lex ueteris fuit figura noui testam-
enti, & ideo debuit cessare ueritate ve-
niente. Non autem est simile de le-
ge humana, per quam homo subiecitur
homini. Et tunc est ex lege diuina
homo tenetur homini obedire.

AD TERTIUM dicendum, quod prin-
cipibus secularibus, inuis homines
obedire tenentur, in quantum ordo
iustitiae requirit. Et ideo si non ha-
beant iustum principatum, sed ius-
tiam patu, vel si iniuste accipiunt potestatem,
tenentur eis subditi obedire, nisi
forte per accidens, per uitium
scandalum, vel periculum.

2. di. 44. q. 2.
2. 2. Et quo.
2. art. 9. cor.

Est August.
lib. 1. quaest.
euang. c. 23.
tom. 4.